

GAZETA UNIwersytecka

SPOŁECZNOŚCI AKADEMICKIEJ UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO

ISSN 1689-4723

Nr 1 (157) Styczeń 2019

**SPOŁECZNOŚĆ AKADEMICKA
UNIwersYTETU GDAŃSKIEGO
POŻEGNAŁA PREZYDENTA
PAWŁA ADAMOWICZA**

Do trzech razy sztuka

Niewiele osób wie, że idea utworzenia w Gdańsku polskiego uniwersytetu – zrealizowana ostatecznie w 1970 roku – po raz pierwszy została wyartykułowana już ponad 100 lat temu, w listopadzie 1918 roku

Tuż po odzyskaniu przez Polskę niepodległości pojawił się postulat utworzenia uczelni (uniwersytetu) na ziemiach byłego zaboru pruskiego. W grę od początku wchodziły w istocie tylko dwa, największe w regionie miasta – Gdańsk i Poznań. Za tą drugą lokalizacją przemawiało przede wszystkim doskonale zorganizowane i skutecznie lobbingujące o uczelnię środowisko polskiej inteligencji. Dodatkowo dużą wadą Gdańska jako ewentualnego gospodarza polskiej uczelni był przede wszystkim niepewny los dotyczący przynależności państwowej. Ostatecznie więc nową polską uczelnię o profilu humanistycznym założono w 1919 roku w stolicy Wielkopolski. Powstał Uniwersytet Poznański, w 1955 roku przemianowany na Uniwersytet im. Adama Mickiewicza.

Do idei utworzenia nowej, polskiej uczelni na Pomorzu („Wszechnicy Pomorskiej”) powrócono w latach trzydziestych XX wieku. Rozpatrywano trzy lokalizacje: Toruń, Gdynia oraz Bydgoszcz. Najczęściej wskazywano na pierwsze z miast, choć za Gdynią przemawiało istnienie portu oraz szeregu firm i instytucji zajmujących się handlem zamorskim. Coraz powszechniejsza stawała się świadomość potrzeby rozwinięcia oferty studiów akademickich w kierunku nauk ekonomicznych i o transporcie.

PROLOG: UNIWERSYTET (NIEMIECKI) W GDAŃSKU

Warto przypomnieć, że już na początku lat 90. XIX wieku po raz pierwszy w ogóle pojawił się pomysł utworzenia w Gdańsku uczelni wyższej z prawdziwego zdarzenia. Postulowano wówczas założenie uniwersytetu. Temu pomysłowi energicznie (i chyba nie bez racji) sprzeciwiło się środowisko „Albertyny”, a więc jednego z najstarszych niemieckich uniwersytetów z nieodległego Królewca. Z kolei w 1897 roku na łamach jednej z gazet gdańskich rzucono pomysł otwarcia w mieście nowej uczelni, ale o profilu technicznym. Władze pruskie pomysł podchwyciły, ale jednocześnie kandydatury do bycia gospodarzem nowej uczelni zgłosiły i inne miasta w granicach ówczesnego Królestwa Prus: Wrocław, Poznań, Szczecin, Elbląg, Królewiec czy Toruń.

Medal z okazji założenia Uniwersytetu Gdańskiego, 1970 r.
Autor projektu: Wiktor Tołkin. Fot. NN. Ze zbiorów UG.

Dzięki dobremu lobbingowi uczelnia ostatecznie powstała w mieście nad Motławą. Tym sposobem w 1904 roku otwarto wyższą szkołę techniczną (dziś w kompleksie tej uczelni funkcjonuje Politechnika Gdańska).

POWOJENNE UCZELNIE

Życie akademickie po II wojnie światowej w dzisiejszym Trójmieście odrodziło się w... Sopocie, który był najmniej zniszczony. Przez pewien czas działały w kurorcie aż cztery wyższe uczelnie: Wyższa Szkoła Handlu Morskiego (przemianowana później na Wyższą Szkołę Ekonomiczną – WSE), Państwowa Wyższa Szkoła Sztuk Plastycznych (dzisiejsza Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku), Państwowa Wyższa Szkoła Muzyczna (dzisiejsza Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku) oraz filia Akademii Nauk Politycznych w Warszawie. W Gdańsku istniała poza (już polską) Politechniką Gdańską czy Akademią Lekarską także i Wyższa Szkoła Pedagogiczna (WSP). Jednak już na początku 1945 roku projektowano, by w nieodległej przyszłości (to jest po zakończeniu wojny) otworzyć w Gdańsku między innymi uniwersytet (miały się w nim znaleźć wydziały humanistyczne, przyrodnicze i... medyczne). Tak się ostatecznie nie stało – nowy uniwersytet na polskim Pomorzu w 1945 roku powstał w Toruniu (jeszcze w 1946 roku pojawiały się głosy wskazujące na potrzebę przeniesienia go do Gdańska). Do planu założenia nowego uniwersytetu w mieście nad Motławą powrócono w drugiej połowie lat pięćdziesiątych. Ostatecznie, 20 marca 1970 roku, z połączenia WSE i WSP powstał Uniwersytet Gdański.

DR JAN DANILUK, DYREKTOR MUZEUM UNIWERSYTETU GDAŃSKIEGO

Prezentowany tekst otwiera nowy cykl artykułów „Z Historii Uniwersytetu Gdańskiego”, za który merytorycznie odpowiada Muzeum Uniwersytetu Gdańskiego. Jest to nowa, ogólnouczelniana jednostka utworzona w 2018 roku. W kolejnych numerach „Gazety Uniwersyteckiej” będą prezentowane ciekawostki z historii naszej uczelni lub jej poprzedniczek, wybrane obiekty z muzealnej kolekcji, zdjęcia czy wycinki prasowe. Czytelników zapraszamy do kontaktowania się z Muzeum Uniwersytetu Gdańskiego (muzeum@ug.edu.pl; ul. Bielańska 5, 80-851 Gdańsk), dzielenia się uwagami, wspomnieniami i pamiątkami.